

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2687 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2687 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4804

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 2. FEBRUARJA (FEB. 2), 1942. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 28. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriške bojne ladje in letala bombardirala japonske otoke

General MacArthur ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Washington, D. C., 2. febr.—Ameriške bojne ladje in letala so napadle letalske in pomorske baze na šestih japonskih otokih v zapadnem delu Pacifika in povzročile ogromno škodo sovražniku. Poroča mornarični departament. Dve ameriški bojni ladji sta bili nekoliko poškodovani in enajst bojnih letal izgubljenih v napadu. To je bil prvi ameriški napad na japonske teritorije od začetka vojne.

Tarča bomb in krogel so bile japonske baze na otokih Gilbert, Jalut, Wotje, Kwajalein, Taroa in Makin. Komunikacije mornaričnega departamenta se glasi: "Enote ameriške bojni mornarice in bojna letala so pod poveljstvom admirala Chesterja W. Nimitza izvršila uspešne napade na japonske mornarične baze in letalske baze. Bombe in krogle so porušile vojaške naprave in povzročile ogromno škodo. Veliko število sovražnih letal je bilo sestreljenih v bitkah v zraku in na tleh. Enajst naših letal se ni vrnilo v svoja oporišča po napadu, dve bojni ladji pa sta bili nekoliko poškodovani od bomb, ki so jih metali Japonci."

Washington, D. C., 31. jan.—General Douglas MacArthur je informiral vojni departament, da je ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Washington, D. C., 31. jan.—General Douglas MacArthur je informiral vojni departament, da je ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Washington, D. C., 31. jan.—General Douglas MacArthur je informiral vojni departament, da je ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Washington, D. C., 31. jan.—General Douglas MacArthur je informiral vojni departament, da je ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Washington, D. C., 31. jan.—General Douglas MacArthur je informiral vojni departament, da je ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Washington, D. C., 31. jan.—General Douglas MacArthur je informiral vojni departament, da je ignoriral japonski ultimatum, naj se poda in s tem reši življenja svojih vojakov. Japonske čete se približale Singapuru. Angleški in ameriški letalci sestrelili 50 sovražnih letal v spopadih nad Burmo. Sovjetske armade kontrolirajo železnice, ki vodita v Ukrajino in Donsko kotlino. Osiščne čete reokupirale Bengazi

Ameriška pomoč Veliki Britaniji

Premier Churchill dobil zaupnico

London, 31. jan.—Predsednik angleške vlade Winston Churchill je v svojem govoru v parlamentu dejal, da se hoče druga ameriška ekspedicija boriti proti sovražniku, kakor hitro bo to mogoče, obenem pa je naglasil, da so Velika Britanija in zavezniki na splošno mnogo pridobili s prihodom ameriških čet na zapadno fronto. Premier je omenil izkrcanje ameriških čet v Severni Irski, katerim bodo sledile nadaljnje, in izjavil, da britske čete in bojna letala odhajajo na Malajski polotok, da ustavijo japonsko prodiranje proti Singapuru.

Parlament je Churchill, ko je pojasnil vojno situacijo, izrekel zaupnico s 464 proti enemu glasom. Proti je glasoval James Maxton, član neodvisne delavske stranke. On je potem dejal, da je glasoval proti, "ker hočem moje ime v časopisju."

Churchill je v odgovoru kritikom priznal, da bi morala Velika Britanija imeti nekoga, ki bi imel slično oblast kot Donald M. Nelson, načelnik ameriškega odbora za produkcijo bojne opreme. Produkcija bi morala spadati pod kontrolo ene osebe. Premier je obljubil, da bo imenoval lorda Beaverbrooka, ministra za dobavo in zaloge, za ministra produkcije, na njegovo mesto pa postavil Stafforda Crippsa, bivšega poslanika v Moskvi, ki se je zadnji teden vrnil v London.

Premier je naglašal važnost ameriške pomoči Veliki Britaniji. "Navzočnost ameriških čet na naših otokih bo omogočila pošiljanje angleških čet čez morje v večjem obsegu," je dejal. "Ameriške čete tvorijo most med starim in novim svetom. Te nam bodo pomagale v vseh akcijah, ki bodo odpravljene, če bo Hitler skušal invadirati angleške otoke. Celotni irski premier De Valera, ki je protestiral proti izkrcanju ameriških čet v Ulsterju, bo moral priznati, da te nudijo zaščito tudi južni Irski."

Nemške čete zapuščajo Jugoslavijo

Priprave za ofenzivo na ruskih frontah

Ankara, Turčija, 31. jan.—Sem dospela poročila se glase, da je Hitler potegnil 80.000 do 100.000 nemških vojakov iz Jugoslavije in jih poslal na vzhodno fronto v zvezi s pripravami glede velike ofenzive proti Rusom, ki se prične čez nekaj tednov.

Nemške vojske so nadomestile bolgarske in ogrske čete. Doznava se, da je Bolgarija poslala sedem divizij v Srbijo in srbsko Macedonijo, Ogrska pa eno divizijo.

Druga vest pravi, da je Hitler potegnil veliko število bojnih letal, ki so operirale nad Srbijo, Bosno in Hercegovino v zadnjih šestih mesecih, in jih poslal drugam.

Državni podtajnik Welles se vrača domov

Rio de Janeiro, Brazilija, 31. jan.—Sumner Welles, ameriški državni podtajnik in načelnik ameriške delegacije na Vseameriški konferenci, ki se je vršila v tem mestu, je sinoči odpotoval proti Washingtonu.

HITLER GROZI AMERIKI IN VELIKI BRITANIJ

Diktator prevzel odgovornost za poraze v Rusiji

NEMCIJA BO STRLA SOVRAŽNIKE

Berlin, 31. jan.—Diktator Hitler je v svojem prvem govoru po napovedi vojne Združenim državam udrihal po predsedniku Rooseveltu in premierju Churchill in ponovil trditve, da si le, ki so provocirale prvo svetovno vojno, so odgovorne tudi za sedanjo. Diktator je govoril eno uro in 53 minut pred veliko množico v berlinski Sportni palači ob devetletnici svojega režima. Med poslušalci so bili vojniki, voditelji in člani nacistične stranke in reprezentantje drugih osiščnih držav.

Hitler je dejal, da ne more obljubiti nemškemu ljudstvu, da bo vojna z zmago Nemčije končana v tem letu, toda o končnem triumfu nemškega orožja ne more biti nobenega dvoma. Nacistična Nemčija in njeni zavezniki bodo strelili vse sovražnike.

Diktator je čestital Japonci, "ki je sledila našemu zgledu in prva udarila. Velika Britanija in Amerika morata kot posledica japonskega sunka imeti konvoje na vseh morjih in mi bomo skrbeli, da jih bodo naše podmornice potapljale. Nemčija je povečala število podmornic in te bodo igrale glavno vlogo v konfliktu."

Hitler je prevzel vso odgovornost za poraze svoje oborožene sile na ruskih frontah. "Mrz več stopinj pod ničlo, ne ruske armade, je vzrok naših umikov na vzhodni fronti," je dejal. "Naše čete se junaško bore in ta borba bo zavzela častno mesto v zgodovini Nemčije. Zima bo minila, led in sneg se bosta stopila, naše armade bodo imele spet trdna tla pod svojimi nogami in začele bodo spet prodirati naprej. Boljševizem se bo zasiliral v Angliji, nikdar pa ne bo prišel v Nemčijo. Boljševizem in židovstvo bosta popolnoma uničena v Evropi. Japonska pomoč nam mnogo koristi. Borili se bomo skupno naprej in zmaga bo naša. Največje poteškoče smo že premagali. Naše armade vedo, kaj je njihova dolžnost v tem konfliktu. To bodo izpolnile in dale nauk sovražniku, katerega ne bo nikdar pozabil."

Pred enim letom je Hitler dejal, da ameriška pomoč ne bo rešila Velike Britanije pred porazom. "Pretehtali smo vse možnosti in prišli do zaključka, da bo Nemčija zmagala v tem letu," je rekel. Leto prej je obdžil Veliko Britanijo in Francijo, da hočeta vojno in da bosta dobili, kar hočeta. Takrat je Hitler govoril o sporazumu med Nemčijo in sovjetsko Rusijo. "Uveren sem, da bo vsemogočen Bog zadovoljen, ker je bil brezumen konflikt na eni fronti odvrnjen," je dejal. "Dolga stoletja sta bili Nemčija in Rusija prijateljici in nobenega vzroka ne vidim, zakaj ne bi bili zdaj."

Naciji zaprl norveške luke

Stockholm, Švedska, 31. jan.—Nacistične avtoritete so zaprle več luk ob severnem norveškem obrežju, se glase sem dospela poročila iz Osla. Domneva je, da so to storile iz bojazni pred zavezniško invazijo Norveške. Med drugimi lukami je zaprta parnišnica na Bergenu. Nemške ladje polagajo mine v bližini Selbjornsfjorda. Hammerfesta in drugih norveških pristanišnih mest.

Domače vesti

Vesti iz Puebla
Pueblo, Colo.—Pred dnevi je tukaj umrl John Kočevar, star naseljencev, ki je bival v Pueblu zadnjih 51 let.—Dalje je umrl Anton Barbič, ki je bil doma od Metlike v Beli Krajini.

Banket v počast Snoju
Cleveland.—Dne 8. februarja zvečer, to je prihodno nedeljo, se vrši v hotelu Hollendenu v Clevelandu slovenski banket v počast Francu Snoju, članu jugoslovanske vlade v Londonu. Na ta banket je povabljenih tudi več odličnih Američanov.

Nov grob v Ohlu
E. Palestine, O.—Dne 29. januarja je umrla Mary Maček, stara 66 let in rojena na Črnem vrhu nad Skofjo Loko. Tu zapuščajo moža, dva sinova in šest hčer, v Chisholmu, Minn., pa brata. Bila je članica društva 55 SNPJ.

Urednik G. N. izgubil nogo
New York.—John Terček, urednik Glasa Naroda, ki je bil že dolgo časa bolan na desni nogi, je 27. januarja izgubil to nogo. Zdaj se že bolje počuti in upanje je, da kmalu okreva in se vrne na delo, čeprav po berglah.

Avto ubil rojaka v Penni
Steeltou, Pa.—Pred dnevi je avto ubil rojaka Jožeta Benčiča blizu njegove hiše. Star je bil 55 let in doma iz Rebra pri Žužemberku na Dolenjskem. Tukaj zapuščajo ženo, dva sinova, dve hčeri in pastorka.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Dne 27. jan. je naglo umrl Ignac Čebokli, samaki, star 42 let in rojen v Burjanu na Primorskem. V Ameriki je bil 26 let in tu zapuščajo dve teti, v starem kraju pa mater in sestro.

Proslave Rooseveltove šestdesetletnice

Churchill čestital predsedniku

Washington, D. C., 31. jan.—Predsednik Roosevelt je praznoval svoj šestdeseti rojstni dan v Beli hiši v navzočnosti članov svojega kabineta, filmskih zvezdnic in zvezdnikov in diplomatov zunanjih držav. Ob tej priliki je imel govor po radiu, v katerem se je zahvalil vsem, ki so prispevali denar v sklad za pobijanje otroške paralize.

Po vsej Ameriki se je vršilo 12.000 proslav rojstnega dneva predsednika in šest v washingtonskih hotelih. V Beli hiši je bil glavni predsednikov gost štiriletni deček Gerry King iz New Yorka, žrtev paralize. Tja je prišel s svojo materjo kot povabljenec na berglah. Kot darilo je prinesel Rooseveltu model ladje za prevažanje letal.

Gerryja je povabila v Belo hišo predsednikova žena potem, ko je poslal Rooseveltu nekaj desetice, katere so prispevali on in njegovi tovariši v sklad za pobijanje paralize. Ko je deček zagledal predsednika, je odložil bergle in storil štiri korake ter mu podal roko. Vsi navzoči so bili ginjeni ob tem prizoru.

Skozi ves dan je prejel Roosevelt čestitke k svojemu rojstnemu dnevu. Med drugimi sta mu čestitala angleški premier Winston Churchill in John M. Andrews, premier Severne Irske. Slednji je dejal, da je Severna Irska navdušeno pozdravila ameriške čete, ki so se izkrcale na njenem ozemlju.

Roosevelt je prej udaril po parizih v glavnem mestu, ki imajo razkošna stanovanja po 20 in več sob, a ne delajo ničesar, dasi je v Washingtonu pomanjkanje stanovanj. Namignil je da bodo paraziti in trojci izgnani iz mesta.

Ofenziva se pripravljala v Jugoslaviji

2300 Srbov ubitih za 23 Nemcev

London, 1. febr.—Radio iz Moskve poroča, da general Draža Mihajević v Srbiji organizira armado 400.000 mož za pomladansko ofenzivo proti Nemcem, Italijanom in Bolgarom v Jugoslaviji.

Druga radijska vest iz Moskve se glasi, da so pred dnevi arabski četniki ubili 23 Nemcev, nakar so se Nemci maščevali s pobojem 2300 Srbov.

Unije CIO zavrgle Lewisov predlog

Delegatje podprli Murrayjevo stališče

Chicago, 31. jan.—Predlog Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije UMWA, glede združitve unij Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije, je bil odločno zavrnjen na seji članov sveta industrijskih unij. Na isti seji so ti soglasno podprli protipredlog Philipa Murrayja, predsednika CIO, za sporazum med CIO in ADF in stališče, ki so ga zavzeli člani eksekutivnega odbora CIO na svojem sestanku v New Yorku.

Resolucija, katere je bila soglasno sprejeta na seji članov sveta industrijskih unij, pravi med drugim, da je Murrayjev predlog konstruktiven začetek v gibanju, čigar cilj je dosega enotnosti v vrstah ameriškega organiziranega delavstva.

Ernest DeMaio, organizator unije United Electrical, Radio & Machine Workers, je v svojem govoru dejal, da mora svet zavzeti odločno stališče v kontroverzi, ker to zahtevajo politične implikacije Lewisovega predloga. "Lewis se je zvezel s kličo ameriških izolacionistov, ki še vedno vodijo opozicijo proti Rooseveltovi administraciji," je dejal.

Fullerton Fulton, pokrajinski direktor unij CIO, je tudi podprl Murrayjev predlog za delavski mir. On je poročal, da so se voditelji unij CIO in ADF na svoji konferenci izrekli za ustanovitev delavskega vojnega odbora. Reprezentantje obeh grup bodo obiskali gubernerja Greena, ko se vrne v Springfield, in se posvetovali z njim o tej zadevi.

Ojačanje ameriške letalske sile

Načrt določa pospešitev gradnje bombnikov

Washington, D. C., 31. jan.—Mornarični departament je pozval kongres, naj dovoli dodatne štiri milijarde dolarjev za konstrukcijo novih bojnih letal. Člani senatnega odbora za appropriate zdaj razpravljajo o prej predloženem načrtu, ki določa potrošnjo \$19.977.000.000 za ojačanje bojni mornarice in letalske sile.

Senator John H. Overton, načelnik pododseka za appropriate, je dejal, da bo stavil predlog, da mornarični departament dobi dodatno vsoto. Pred člani tega pododseka je nastopil general Henry A. Arnold, načelnik letalskih zborov, in izjavil, da program določa konstrukcijo tisoč bombnikov na mesec v prihodnjem fiskalnem letu.

Kongres je že dovolil \$12.525.000.000 za gradnjo 23.000 bojnih letal. Mornarični departament je inaglasil, da je letalska sila de-

LOV NA OSIŠČNE AGENTE V BRAZILIJ

Navali na urade nemških in italijanskih organizacij

NOVA POGAJANJA Z AMERIKO

Rio de Janeiro, Brazilija, 31. jan.—Brazilija, največja država v Južni Ameriki, je demonstrirala, da bo odločno izvajala zaključke, sprejete na Vseameriški konferenci, in zavrnila vse osiščne aktivnosti. Lov na Hitlerjeve in Mussolinijeve agente je v razmahu. Avtoritete so odredile temeljito preiskavo vseh socialnih in kulturnih organizacij, ki so osumljene protibrasiljskih aktivnosti, in aretacije vseh oseb, ki izražajo simpatije napram osišču. Policija v Porto Alegru je aretirala že več oseb.

Vsa društva in klubi v Braziliji, katere tvori manj ko dve tretjini domačinov, so bili razpuščeni v smislu dekreta predsednika Vargasa. Oblasti v Rio de Janeiru, Porto Alegru in drugih mestih so prepovedale rabo nemškega, italijanskega in japonskega jezika v javnih prostorih in odredile registracijo tujcev.

Doznava se, da so v teku pogajanja med Ameriko in Brazilijo glede pošiljanja ameriškega orožja in drugega bojnega materiala v Brazilijo in skupne rabe braziljskih mornaričnih in letalskih baz. Brazilija je zaprla urade nemške časnikarske agencije Transocean Service in italijanske Stefani takoj po prelomu diplomatskih odnosov z osiščem.

Samo Argentina in Čile še nista pretrgali diplomatskih odnosov z Nemčijo, Italijo in Japonsko. Ekvadorska vlada je pretrgala odnose po zaključku Vseameriške konference. Devetnajst ameriških republik se je doslej postavilo na stran Združenih držav.

Urugvajski predsednik Alfredo Baldomir je odredil razpust španske ustanove, ki je bila povezana s španskimi falangisti, politično stranko diktatorja Franca. Policija uprizarja navale na nacistična in fašistična zbirališča in poroča se, da je odkrila obstoje italijanske vojaške organizacije.

Belgijska vlada je po naznanilu o prelomu odnosov z osiščem izročila potne liste poslanikom Nemčije, Italije in Japonske.

Delavci zavrtli produkcijo nabojev

Gary, Ind., 31. jan.—Okrog 700 delavcev, uposlenih v jeklarni Carnegie-Illinois Steel Corp., je moralo počivati, ker je 80 delavcev v departmentu, v katerem izdelujejo naboje, odločilo orodje zaradi spora o plači. Joseph Goin, zaupnik jeklarske unije CIO, je dejal, da je spor nastal, ker je korporacija ignorirala pritožbe. On je izrekel upanje, da bo konflikt izravnán na konferenci med uradniki unije in korporacije.

monstrualna svojo učinkovitost v vojnih operacijah in zato mora biti ojačana.

Program glede gradnje novih bojnih ladij se bo izvajal. Ta predvideva potrošnjo osem milijard dolarjev. Mornarični tajnik Frank Knox, ki je tudi nastopil pred senatnim pododsekom, je dejal, da so enote ameriške bojni mornarice zadale že težke udarce Japoncem v bitkah v južnozpadnem Pacifiku v zadnjih dneh.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (laven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincro \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Kopiralni dopisov in nenaročenih članov se ne vračajo. Rokopisni literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Poročilo zastopnika

Herminea, Pa.—V zadnjih par tednih sem prepotoval Pittsburgh, Willock, Broughton, Clairton in nekaj naselbin v okraju Westmorelandu. Imel sem precej zadržkov, kar bo razvidno med vrsticami, vendar imam upanje, da do konca februarja se vidimo povsod v mojem okrožju z Družinskimi koledarji.

Ko sem se nahajal v Pittsburghu, sem prenočeval pri gostoljubnih zakoncih Borstnar. Oba se rada pogovarjata o zdravih idejah in o svetovnih problemih, pa tudi družabna in vesela sta rada in tako smo ga malo skupaj popili. Mr. Borstnar je prvovrsten jeklarski delavec, dober mehanik, ona pa je dobra gospodinja. Dasi ima že 60 let, jih ne kaže; rekla je, da tudi rada pleše, kar je hotela tudi dokazati, a se povabila nisem upal odzvati, ker sem bil utrujen od hoje in tudi čevlje sem imel težkega patenta. Nato sta poskusila sama, kakšna so bila mladostna leta, ki se pa več nazaj ne vrnejo. On rad čita Prosveto, katero je tudi ponovil, poleg pa še naročil Cankarjev glasnik.

Povedal mi je tudi za novega "kastumarja" po imenu Progar na Butler st., katerega sem tudi pridobil, oziroma njegovo soprogo, da se je naročila, ker je on delal. Borstnarjevi imajo tudi enega sina pri vojakih.

V Pittsburghu so ponovili Prosveto še sledeči: Kopar, mrs. Sikovšek, mrs. Smrekar in Zupančič. Prodral sem tudi nekaj koledarjev, mrs. Jordan pa je poleg koledarja kupila tudi Adamičev "Two-Way Passage".

V Willocku sem prodal šest koledarjev in Proletarca za klub. V Clairtonu sem jim prodal koledar, Čebašek in Razoršek pa sta ponovila Prosveto — pri zadnjem sem prenočil. Njega še vedno muči revmatizem. V Broughtonu je ponovilo Prosveto nekaj družin. Mrs. Gorše je sedaj v hotelskem biznisu, ker hoče nekoliko pomagati svojemu možičku, staremu premogarju in mu olajšati življenje. V Broughtonu je bil ravno na parah pionir SNPJ br. Senica. Bil je najstarejši član v naselbin in star naropnik Prosvete. Dočakal je visoko starost. Tudi v tej naselbini sem prodal nekaj koledarjev, Avgust Malinič, bečlar, pa je ponovil Proletarca.

V sosednji Herminea No. 2 sta ponovila Prosveto Rozman in Joe Mahkovec. Zadnji je imel avtno nesrečo. Ko se je vračal s federacijske seje iz Yukona, se je vanj zaletel neki fant in mu avto precej poškodoval, pa tudi žena se je precej pobila. Fant nima nič, tudi inšurenca ne in tako mu ni kaj vzeti. Fant je pač vozil čez mero, kot mladina rada dela; vozil je po napačni strani in tako je bila kolizija neizogibna. Sedaj, ko bo manj avtov na cestah, je upanje, da bo tudi manj nesreč.

V Riltonu sem prodal nekoliko koledarjev, zakonca Anžur pa sta ponovila naročnino. V West Newtonu je ponovil Proletarca in plačal oglas v koledarju Rudolf. Rekel je, da je Proletarec dober list in naj mu pridobim kakšnega novega naročnika v Collinsburgu. Objubil sem, da bom poskusil. Ko sem stikal za Joevom Juvanom, sem našel na bečlarja Matta Obermana. On je imel farmo

v Finleyvillu, ampak jo je prodal bratu ter kupil hišo v Collinsburgu. Začela sva se pogovarjati o vojni. Matt je povedal, da je Ivan Molek njegov sosed blizu Metlike in da ga je že tam poznal kot liberalca, mati pa da ga ni nič rada imela, ker ni hotel hoditi v cerkev. Rekel je, da bi se bil rad sestal z Molkom na zadnji konvenciji v Pittsburghu, toda ni bilo prilike. Z Juvanom sva ga pridobila, da se je naročil na Proletarca, povrhu pa še potretal in pa riževe klobase smo prigrizovali.

Proletarca je ponovil tudi Tone Kovačič, mrs. Kranc in mrs. Zupanc pa sta kupili koledar — drugim ga je že preskrbel tajnik. Mrs. Oblak je kupila knjigo Two-Way Passage. Pravila mi je, kako je bila prezirana po vojni v starem kraju in kako so jo strašili, da jo bodo zaprli, če ne preneha z agitacijo za republiko. Zato je tudi zdaj zainteresirana, kaj se bo zgodilo z našo staro domovino in je kupila Adamičev knjigo. Ona je prišla po vojni v Ameriko in torej prihaja od zdrave družine.

V West Newtonu sem opazil, da je šlo pet slovenskih fantov v armado, kot sem, že poročal zadnjič — Kotarjev, Povirkov, Marelatov, Peterelov in Bečev. Zadnji se je udeleževal federacijskih sej in ga sedaj pogrežamo. Vsi ti fantje so člani SNPJ. Za tako majhno naselbino kot je Collinsburg je to že veliko.

Kot je bilo že poročano v Prosveti, je preminul Jože Tomažič. Ponoči je vstal, hoteč menda na stranišče, pa mu je spodrsnelo in je priletel na glavo pod stopnice s tako silo, da mu je počila zadnja žila in lobanja in smrt je sledila v par urah. Jože je bil veseljak, doma iz okraja Litije in strasten pevec. V družbi ga bomo pogrešali. Naj mu bo torej lahka ameriška gruda. Bil je civilno pokopan na Westmoreland Memorial Parku pri Greensburgu. Hvala vsem, ki ste bili pri pogrebu.

Predno končam dopis, vam tukaj prinašam pismo, ki so ga našli pri nekem ubitem nemškem vojaku nekje v Rusiji. Objavljeno je bilo v reviji Black International, št. 6. Naslovljeno je njegovi materi in se glasi v angleškem prevodu:

"I hate the day when I was born in Germany. I am shocked by what is going on in our army in Russia: vice, loot, violence, murder, murder, murder! We destroy old men, women and children, and kill simply for the sake of killing... If I survive the Russian bullets and shells, I will in my present mood perish from a German bullet..."

Italijanski vojaki in italijanski narod je že tudi sit Mussolinijevega bestialnega početja in zavezništva s Hitlerjem in povrh tu kraljevega in papeževskega klanjanja pred to drhaljo. Govori se, da bo ta vojna mogoče trajala do leta 1944 ali 1945.

Sinoči sem bil na defense meetingu naše naselbine v školskem poslopju. Glavni govornik je bil okrajni kontroler, ki je predsednik obrambnega odbora, ki je bil organiziran že meseca julija. Na prvi seji je bilo navzočih par sto državljanov, na sinočnji (23. jan.) pa je bilo 300 — dve tretjini žen-

ske. Odbor je organiziran za vsak slučaj medsebojne pomoči v slučaju zračnega napada in za zmago v tej vojni. Govornik je rekel, da to ni trgovska vojna, marveč za principe. In kdor neče, da se teptajo človeške pravice, naj pomaga nam in našim potomcem, ker boj ne bo kratak niti lahek. Komentar je nepotreben.

Anton Zornik, zastopnik.

"Živijo, zlato tele"

Bellingham, Wash. — Z oziranjem na ameriške gigantne vojne priprave je gotovo, da bo osišeč premagano. Mnogi so razdovedni, kaj bo potem. Pisatelj Adamič je izdal knjigo "Two-Way Passage (Dvojno potovanje)", v kateri razpravlja o tem vprašanju. On je mnenja, da naj bi Amerikanci, potomci Evrope, ustanovili tam red in vlado po vzorcu njih nove domovine, demokratične Amerike, to je Združene države Evrope. Temelj teh Združenih držav Evrope naj bi bil demokratičen, to je, da bi volili predsednika in vse druge javne zastopnike.

Pisatelj je brez dvoma vedel, da bo imel veliko priznanja, vendar pa je tudi mnogo takih, ki imajo pomisleke. Zadnja leta je bilo že toliko predlogov in načrtov, ki so bili na prvi pogled izvedljivi, a so vsi izginili še predno je bila prilika, da bi pokazali, kaj zmorejo. Bil je na primer Townsendarov načrt za starostno pokojnino, californijski "End Poverty," tehnokracija in zdaj še načrt za Združene države Evrope, kar pa niso niti ve sanje. Ako bi ne moglo priti do federacije, naj bi bila Evropa organizirana vsaj v tri dele. En del naj bi bila Balkanska federacija, v kateri bi bila tudi Jugoslavija. Vse to se lepo čita in brez dvoma tudi mnogi mislijo demokratično, toda — ne bo šlo...

Je že blizu 40 let, odkar sem bil z mojimi tovariši na neki socialistični prireditvi v Trstu. Na steni dvorane vidim sliko delavca, ki drži rdečo zastavo ponosno v zrak, pri nogah pa mu leži mrtvo zlato tele. Ker nisem vedel, kaj tisto pomeni, vprašam tovariša, ki je bil izobražen in je veliko čital. Pojasi mi, da je simbol malika, v katerega verujejo vladajoči razredi; kadar bo ta njihov bog v prahu, šele potem bo zavladala pravica...

Zdelo se mi je, da delavstvo zelo napreduje. Delavski shodi so bili dobro obiskani in pazno smo poslušali delavske predavanja. Po gostinah in kavarnah si slišal politične govore, vsi za delavstvo. Če je bil kdo proti, je bil tiho, ker ni bilo varno nasprotovati. Če je bil kdo osumljen ovadstva in špionstva, je bil najbolj osvožan in kmalu po vsej okolici poznan. Če je šel v gostilno, je kmalu slišal hude zbadljivke, ki so nanj letele.

Tak je bil delavski položaj v Trstu pred 35, 40 leti. Tako mi pride marsikaj v spomin, tudi Adamičeva knjiga the Native's Return in njegov strah, da se mu kaj ne pripeti predno prekoparči državno (jugoslovansko) mejo. Kako se vse to zdaj strinja z izjavami zastopnikov ubezne jugoslovanske vlade v ameriških listih, ki so polni hvale... Človek bi dejal, da nekdo ne piše resnice.

Yes, Hitlerjevi pobojniki so se spravili tudi nad duhovščino in samostane. Razume se, da so se s tem početjem grozno zamerili vladajočim silam, ki hlinijo krščanstvo, ali pa z njim delajo — business. Jaz ne vem, kake načrte je Hitler imel, vem pa, da je mnogo ljudi na njegovi stra-

ni — delavci tudi in Slovenci niso izvzeti, in to kljub strašnem ropanju naših rojakov v starem kraju. Vem tudi, da je povsod in vselej veliko propagande, posebno pa v vojnem času. To pomeni — sodi sam zase!

S tem, da je Hitler poslal Slovence v Srbijo in na Ogrsko, je bil načrt, da se bodo drugi drugje pobili radi verske ali narodnostne razlike. To kaže, da Hitler ni to, za kar ga smatrajo njegovi častilci, marveč je le strateg, brutalen strateg. Ampak Slovenci v Srbiji niso našli sovražnika, marveč usmiljene ljudi, kot povedo poročila. Oziroma je stara slovenska gostoljubnost, ki je bila zadržana, ne pa zadušena pod vlado avstromemskih mogotcev in domačih tiranov.

Führer se je zmotil! Pač ni mislil, da ima Slovenec poleg grbi ali tlinika tudi srce. Slovan ni žival, kakor je mislil Hitler. V Rusiji zdaj dobiva take lekture, da jih ne bo več prebodel. So prehude. Tudi geslo "Deutschland über alles" že izgubava tla — Slovan mu je izpodbil noge!

Recimo, da bi Hitlerju uspelo — in gotovo bi mu, ako bi prvič Amerika ne imela tako dalekovidnega predsednika, ki je kljub opoziciji takoj priskočil na pomoč Angliji, in drugič je Stalinova pogodba s Hitlerjem zavlekla napad na Rusijo in ji pridobila na času več kot eno leto. Stalin je vedel, da bo prej ali slej napaden. Če bi Hitler pustil Rusijo pri miru, bi prav gotovo tudi Stalin pustil Hitlerja pri miru, kar pomeni, da bi bil zadnji drugje prav gotovo zmagal. Zakaj ni Hitler prej napadel Rusije, je meni uganka. Najbrže je mislil: Anglija je trd oreh in jo je treba najprej streti — pa se je zmotil! Ne enega ne drugega ni strl in ga tudi ne bo več.

Včasih sem mislil, da sta Stalin in Hitler res zaveznika. Mislil sem, da bosta ustanovila en razred za vse ljudi in odpravila vse meje kot nepotrebno zlo. Moderna veda je danes tako popolna, da ustvarja naravnost čudese, sicer ne še toliko v javnosti, kolikor je že odkritega po laboratorijih, kjer eksperimentirajo na vse načine. Vzrok, da mnoge iznajdbe ne pridejo na svetlo, je, ker bi — pokvarile trg, ker ta je organiziran za profit, ne za potrebo. In te iznajdbe bi pod profitnim sistemom vrle nove milijone delavcev ob delo. To ni laž, marveč je resnica, da nove iznajdbe pod sedanjim sistemom so zlo za delovni narod. In če bi bila Stalin in Hitler res zaveznika in prijatelja, je gotova reč, da bi splošna mehanizacija dobila novega razmah in vse, kar bi jo oviralo, bi moralo s poti; moralo bi izginiti z zlatim teletom vred. To bi bil res — Novi red...

Zdaj je pa gotovo, da bodo zavezniki zmagali nad osišečem. Kakšen red bodo pa oni upostavili? Bojim se, da bodo storili vse, da se zlatemu teletu nič hudega ne stori. Z drugo besedo: Amerika oziroma ameriški kapitalisti — ako bodo dobili garancije — bodo posodili nekaj milijard dolarjev ali jih investirali v Evropi, ljudstvo bo pa dobilo svoje zastopnike — take ali drugačne, kmetske ali gospoške. Zastopniki pač morajo biti, saj so pri vsaki organizaciji, in ti bodo "delali" za ljudstvo — "demokratično", seveda, kar želi Amerika in Anglija, kakor tudi potomci evropskih migrantov, kateri se bodo vrnili, če se uredi Adamičev načrt. In seveda vrnili bi se tisti, ki bodo imeli denar. Torej — "Živijo, zlato tele!"

George Gornik, 493.

O konvenciji kritiki

Barberton, O.—Dolgo je že od zadnje konvencije, toda debatanja in kritiziranja delegacije ni konca ne kraja. Torej se naj še jaz oglašim. Opazujem dopise od dne do dne v Prosveti, kaj je in kaj ni delegacija storila. Moje mnenje je, da ni še nobena konvencija naredila za vse prav, da bi vsem ljudem ali članom ustregla, pa bila to prva ali zadnja konvencija. Smo pač vsak drugačnega mišljenja, posebno pa še na zadnji konvenciji, ko nas je bilo ko lista in trave.

Nisem dopisovalka niti preročevalka, toda sem sprevidela,

da bi bilo dostikrat bolje, če bi bil ta ali oni položil prst na usta, namesto da je govoril, ker je bilo res dosti brezpomembnega govorenja. Veliko delegatov in delegatij, ki so bili pripravljene in premissljene povedati v korist društev in jednote, ni moglo priti na vrsto. Vsi delegatje bi morali biti malo bolj premissljene in drug z drugim, da bi prišli vsi do besede in priporočali, kar so nam društva naročila. Saj zato imamo tudi konvencije vsaka štiri leta in zato tudi izvolimo delegate, da nas zastopajo. Pri društvih in naselbinah so vsakojake težkoče in neprilike, toda besedo na konvenciji imajo večinoma eni in isti.

Koliko prerekanja je že bilo radi \$12 dnevnice. Kdo pa jih je določal? Ne mi sami, marveč vsi nad nami — odbor za plače. Potem pa, če nečes vse tam pustiti in iti domov pes, pa pravijo, da stradaš ali stiskaš. Čitala sem že tudi, da smo se ustrahili št. 13 in zato si nismo določili dnevnice po \$13. Osebnopriročam vsakemu članu in članici, naj se zanima, da bo na prihodnji konvenciji in bo videl, koliko mu bo ostalo v žepu, ko bo prišel domov.

Jaz nikomur ne zamerim, če kritizira, glavno je to, če kaj koristi, kajti, če nismo vredni, smo pa potrebni. Črnila na papirju pa tudi nič ne boli, samo da ne pride do kakšnega sovraštva, potem imamo lahko glave pokonci. Meni je čitanje takih stvari v zabavo.

Ta ali drugi se tudi oglašajo, zakaj se ni na konvenciji denar bolj "šparal". Jaz sama sem "šparovala" takrat, ko ni nič v žepu. Pogledjmo vsak sebe, koliko smo že delali in "šparali" in še bomo morali, dokler bomo pri življenju, ampak imamo same žulje. Nacizem grabi vsak dan več in več. Vidimo na lastne oči, koliko je še človeštva v kom in proti komu dviga nacizem svoje pest, ker želi porušiti našo demokracijo in svobodno Ameriko. Torej bodimo tolerantni, ko pišemo ali čitamo, tolerantni drug do drugega.

Čitala sem tudi v Prosveti o delegatu društva 686, ki je dejal, da je pripravljen vrniti letnotini blagajni eno ali dve dnevnici, če so tudi drugi delegatje to pripravljeni storiti. Prosim vas, kje ste pa takrat bili, ko so se delile dnevnice? Po tolikih mesecih je taka sugestija brezpomembna. Star pregovor pravi, da ovca še ni nikdar čista ostala, ko jo je dobil volk. Tako je tudi z našimi dnevnici. Določil je pisal, da ni videl nobene dnevnice, ki bi bil vreden \$12 na dan. Radovedna sem, zakaj se ni pritožil na konvenciji. Še v starem kraju sem kot otrok slišala od moje mame, da po torki zvoniti je prepozno. Torej tisti dopisnik mora počakati do prihodnje konvencije čez štiri leta, mogoče bo takrat imel več uspeha.

Jennie Markun, tajnica št. 73.

Državljanaka šola

Waukegan, Ill.—Vsem tujezemcem v tem mestu, ki še nimajo državljanjskih pravic, se nudi prilika, da dobe potrebna navodila in državljanjski šoli, ki se vodi v ta namen. Šola je pod vodstvom lokalne uprave WPA. Poduk o dobavi državljanstva se vrši ob torkih in četrtkih od 6.30 do 9. zvečer. Za podrobnosti vprašajte v sobi št. 27 v novem poslopju Federal Building med 9. dopoldne in 4. popoldne, ali pa v Slovenskem narodnem domu na 424 10th st. Telefon Ontario 3052.

H. E. Ester, upravitelj.

Pred dvajsetimi leti

(iz Prosvete, 2. februarja, 1922)

Domače vesti. V Nanaimu, B. C., Kanada, je umrl Frank Kraji iz Zabukovja pri Krškem, član SNPJ.

Delavske vesti. V Kansasu je vedno preganjalo rudarje, ki so stavkali.

Inozemske vesti. Francija pošilja orožje in strelivo gurkimskega nacionalistom.

Sovjetska Rusija. Leninova vlada je imenovala sedem delegatov za mednarodno ekonomsko konferenco v Genovi.

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponočje je pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kako je danes v Brežicah

Zadnje jesen je Theresa Dušak iz Oglesbyja, Ill., imela v Prosveti dopis, v katerem je trdila, da je bilo enkrat v času bivše Jugoslavije v Brežicah ob Savi "vse srbsko-okrajni glavar Srb, sodnik Srb, finančar Srb, učitelj Srbi in učili so cililico, postaje-račelnik Srb, vse glavne službe so imeli Srbi in Slovenci so bili le pomožni uradniki."

Tako je trdila Theresa Dušak in mi smo priobčili, kakor priobčimo marsikaj drugega, s čimur se ne strinjamo, ne odobravamo, kljub temu priobčimo po načelu svobode izražanja v predpisanih mejah in po častnikarskem pravilu, da je vsak dopisnik, ki si upa s svojim imenom v javnost, sam odgovoren za svoje trditve.

Dne 16. jan. t. l. je Anton Jurca iz Detroita pisal v Prosveti, da je po zadnji vojni Slovenija, kolikor je niso vzeli Italijani in Nemci, "prišla pod Srbijo." Tako je pisal Anton Jurca in mi smo priobčili, kakor priobčimo marsikaj drugega, česar ne odobravamo, na odgovornost dopisnika.

Kritiziranja režimov bivše Jugoslavije je bilo v poslednjih dvajsetih letih dovolj tudi v katoliških listih. Amerikanski Slovenci se gotovo še spominja, kako je mlátil po Srbih v času znanih "punktacij," ko je bil katoliški vodja dr. Korosec interniran. Večkrat smo videli v tem listu očitke, kako Srbi zapostavljajo in odri-vajo Slovence itd.

Prosveta je bila zelo kritična napram vladam v Belgradu; kritično je bilo uredništvo in kritični so bili Prosvetini dopisniki. Ampak — takoj po napadu na Jugoslavijo lansko pomlad in po končani katastrofi, ki je zadela naše ljudi v stari domovini, je uredništvo Prosvete poudarilo, da je vse to kritiziranje razmer v svetlosti danes brez pomena.

Pisali smo že trikrat ali štirikrat: To, kar je danes v starem kraju, je napram onemu, kar je bilo, kakor noč pa dan. Torej, ki so ga počenjali Srbi v Jugoslaviji, je bil napram grozodejstvu, ki jih danes počenja nemiški nacisti in italijanski fašisti — nedeljski piknik.

To smo rekli in rečemo še danes ne glede na to, kaj pravijo oni naši dopisniki, ki ne morejo ali nečejo imeti pojma o tem, kar se danes godi v Jugoslaviji — ki ne vedo ali nečejo vedeti, da tudi najredikalnejši socialisti v Jugoslaviji danes vzdihujejo: Oh, če bi še enkrat imeli Jugoslavijo!

Toda župnik Trunk, ki je polurednik Amerikanskega Slovence, ne vidi tega, kar piše urednik Prosvete, temveč vidi le ono, kar pišejo Prosvetini dopisniki. Za Trunka je bolj važno, kar pravijo dopisniki. On resno upošteva trditve Antona Jurca, Terezije Dušak in drugih in njihove trditve religiozno prepisuje in objavlja v Amerikanskem Slovcu.

Pri zadeti Prosvetini dopisniki lahko zamejo to za kompliment in si domišljajo, da so avtoritete, ki nekaj veljajo v javnosti. Ako Trunk poreče, da to ni res, da je smešno, potem naj se vpraša, kje leži on... Prosveta v polemičnem smislu absolutno ignorira dopise Amerikanskega Slovence ne glede na to, kaj v njih kvasio in kako se repenčijo.

Župnik Trunk je torej prepisal trditve Terezije Dušakove in jo objavil v Amerikanskem Slovcu. Slovenski minister Miha Krek v Londonu je to čital in nato je poslal Trunku dolgo pismo, ki ga je Trunk zdaj objavil. V tem pismu pravi Krek, da je trditve Terezije Dušakove — od konca (od začetka) do kraja neresnična. Vseh 20 let Jugoslavije ni bilo tega nikjer v Sloveniji! Vsi šefi v Brežicah so bili Slovenci! Vsi učitelji so bili Slovenci! Postaje-račelnik je bil Slovenec!

Nato Krek citira iz nacističnega lista Das dritte Reich, kako je danes v Brežicah: "Nacistična uprava je preselila VSE Slovence iz Brežic v notranjost Negačije, ker hoče v Brežicah naseliti Kočevarje in druge Nemce, da bo meja med Reichom, Hrvatsko in Italijo čisto nemška... Otroke pošiljajo v en kraj, žene v drugi in moške v tretji kraj, tako da drug za drugega ne vedo. Le toliko vedo, da so vsi transportirani v Nemčijo."

Well — Srbi niso delali tega. To se ujem, kar smo mi zapisali že trikrat ali štirikrat od lanskega aprila: To, kar je bilo, je napram temu, kar je danes, nedeljski piknik!

Med amerškimi Slovenci so ekstremisti na obeh koncih — med svobodomislecij in katoliki. Naši ekstremisti pravijo, da so poročila o sedanjih razmerah v stari domovini "klerikalna propaganda" in katolikom se ne sme ničesar zaupati in verjeti. Mi pravimo, da je to nesmiselnost. Med katoliškimi Slovenci so prav tako pošteni in iskreni ljudje, katerim lahko zaupamo in sodelujemo z njimi v vseh skupnih zadevah, ki se tičejo rešila za stari kraj in ureditve demokratične bodočnosti Slovenije v okviru jugoslovanske ali balkanske federacije.

Okoli Amerikanskega Slovence so pa katoliški ekstremisti, ki prav tako pravijo, da se svobodomiselnim Slovcem, slovenskim socialistom ne sme ničesar zaupati. S temi katoliškimi ekstremisti smo že imeli opraviti v Prosveti. (Takrat smo uvrstili med ekstremiste tudi patra Ambrožiča, toda storili smo mu krivico. Bernard Ambrožič je pokazal, da ni ekstremist.)

Dejstva so do danes pokazala, da ekstremisti pri Amerikanskem Slovcu nimajo za seboj vplivnih slovenskih katoliških organizacij v Ameriki. Vse kaže, da ostanejo v manjšini med katoliki — kakor ostanejo naši ekstremisti v manjšini.

Somišljenikom, ki nas razumejo, pa ni treba naglašati, da skupno delo še ne pomeni, da je treba zavreči načela in se preleviti v nekaj nasprotnega. To verjamejo — in celo zahtevajo od nasprotni strani — le zagrizeni ekstremisti, ki si navno domišljujejo, da le oni imajo prav. Vsi ti so še daleč od demokracije!

Odelek ruskih kozakov dobiva navodila od svojega poveljnika.

ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

(Nadaljevanje.)

"Ne smeš biti huda zato," jo je toplejše pogovarjal Jakob. "Ne morem drugače, moja narava se protivi temu... In naposled je to moj prvenec v angleškem jeziku, prvenci pa niso navadno posebne vrednosti... Pa tudi še ne poznam dovolj ameriškega življenja, da bi ga mogel opisovati, preveč sem gledal na vse z našega otočka in skozi naša majhna očala in če bi hotel postati vaš, bi se moral najprej bolje seznaniti z vami, vas spoznati..."

Nato jo je prosil, naj mu prinese še kaj knjig. Kar mu jih je bila prinesla zadnjič, je vse prečital. In če ima Jack Londona roman "Martin Eden"? Nekeč ga je bil začel čitati, a ga ni utegnil prečitati do konca.

5.

Proti koncu njegovega bivanja v bolnišnici je iztaknil Jakoba Komar. Kako ga je bil izvohal, ni nikdar povedal. Toda našel ga je, ga obiskal ter povedal njegovim prijateljem, kje ga lahko najdejo. In k Jakobu so prišli Gaber, Ajdovec in drugi, veseli, da so ga našli živega in prilično dobro razpoloženega. "Samo tvoj kašelj mi ne ugaja," je dejal Gaber, češ, prav tak kašelj je imel njegov brat Tone, ki ga je vzela jetika. "Nemara se prijemlje tudi tebe, Jakob..."

"Mogoče..." je prikal Jakob, kakor bi se razgovarjali o hruškah ali vremenu. "Vse se lahko pripeti živemu človeku..."

"Sicer pa," je dodal, ko je videl, da je Gaber zasrkbljen, "ne kašljam tako močno kot tiste dni predno sem bil povožen; zdravila mi dajejo tudi za ta kašelj, pomagala pa je nemara tudi trdi dotik z avtomobilom..."

Ajdovec se je zasmel. "Tako, Jakob, le šali se in norčuj, dokler je človek za to, ga ne vzame zlodej!"

Očitati pa mu niso ničesar. Prav prijazni so bili z njim. In če ima kako željo? — so ga izpraševali. Pa Jakobu zaenkrat ni ničesar manjkalo.

"Kvečjemu bi si lahko želel, da bi lahko še dolgo poležaval v bolnišnici, kajti nobene sile mi ni in mislim, da se mi še nikdar ni godilo tako prijetno..." se je šalil. "Ampak ne bo več dolgo trajalo... Zdaj se z smem sprehati po bolnišnici, rebra so zaceljena in te dni mi bodo vzeli roko iz mavca, potem pa good-bye bolnišnica... Sicer pa bi me bili že lahko brez skrbi izpustili, če..."

Če bi ne bilo Jennie, ki zahteva, da mora ostati v bolnišnici, dokler ne bo popolnoma zdrav, bi bil moral dodati, pa je rajši požrl ter naročil Gabru, naj stopi do njegove bivše gospodinje ter mu prinese njegovo obleko, "da bom imel v čem oditi od tukaj, kajti obleka, ki sem jo imel na sebi ob času kolizije, se je raztrgala..."

Noč pred odhodom iz bolnišnice je našla Jakoba zelo slabe volje. Čez dan je bil dokončal Londonov roman "Martin Eden" in tragični konec Martina Edena se ga je zelo dojmilo. In ko je začel primerjati svojo življenjsko pot z ono Martina Edena, se mu je zazdelo, da prav tako kot za Edena, tudi zanj nima življenja več nobenega smisla. Sam je ostal, prijatelj, ki so bili najbližji njegovemu srcu in ga razumeli, so mrtvi. Zofije ni več, drugi ga ne razumejo... In kaj ga sploh čaka v bodočnosti? Če ostane na domačem otočku, ga čaka bedno životarjenje, življenje med umirajočimi! Če posluša Jennie... kaj potem? V najboljšem primeru nekaj milinične pene, ki ji pravijo čast in priznanje in nekaj dolarjev... in še to le, če bo znal tako pisati, da bo ugajalo mogočnikom, ki vladajo! Če bo hotel ostati pošten, ga čaka

samo boj in zopet boj! In boja je že sit, posebno zdaj, ko je ostal sam... brez Zofije...

Ali bi se vrnil v staro domovino? Ah ne, tam je samih preveč, kdo bi delal še večjo gnečo! In zopet: ali naj ostane na domačem otočku ter vztraja na njem, dokler ne izgine pod tujim vodovjem? Premlad je za kaj takega... Ali naj posluša Jennie, sprejme njeno pomoč, postane njen varovanec? Ne, to se mu je tudi upiralo. Da bi se uveljavljal s pomočjo dolarjev bogataške, ki si jih ni nikdar prislužila z delom svojih rok ali uma? Ne in ne!

Kaj torej? Jakob je mislil, da je našel odgovor v majhnem rezilu varnostnega brivskega aparata, ki ga je poiskal poleg postelje stoječe mizice.

Počasi, premišljeno je nastavljal ostro rezilo na žilo odvodnice levice. Majhen pritisk... v zrak bo šnil curek rdeče krvi... nekaj časa sikal in škropil, potem bo postajal bolj in bolj slaboten, nazadnje pa jedva viden... in bo vsega konec: skrbi, žalosti, razočaranj, vsega...

Med tem trpkim razmišljanjem je za hip zatnil utrujene veke in tedaj se mu je zazdelo, da vidi stari ob vznožju postelje Jennie, mlado, zdravo, krepko in polno življenja, na svežem obrazu smehek mladega zdravlja, v očeh lesk neukročenega upanja. "Jakob!" se mu je zdelo, da se rahlo karajoče smehlja življenje iz nje, "šlevo strahopetno beže pred življenjem... ne možje!"

Skozi okno se je zabliskalo, izza temnega obzora je prihajal oddaljen grom; pripravljala se je prva pomladna nevihta.

Jakob se je zdrnil, odprl oči in pogled mu je obstal na britvici, čije ostro rezilo je počivalo na levem zapetju, pripravljeno, da se zareže v žilo življenja.

Mraz je stresel Jakoba. Ali je res postal tako strahopeten, da se je zbal življenja, ker ne gladi človeka samo s pahljajočo?

V Jakobu se je nenadoma vzbudilo novo veselje do življenja. Živeti, ne umreti, hoče! Živeti! Naj ima življenje zanj karkoli, naj skriva bodočnost zanj karkoli, medicino sreče ali pelin novih razočaranj, on hoče živeti! Živeti!

Zunaj je vstajal piš. Ob okno so začele udarjati debele deževne kaplje. Bliski so drug za drugim razsvetljevali črno temo. Grom je prihajal bližje.

V Jakobu se je začel vzbujati stari uporniški duh. Ne bo se podal ne, ne bo klonil! Življenje je boj, za vse, on zopet sprejema njegovo rokavico! Šlevo klone... ne možje!

Ostra britvica, ki ji je bilo še malo poprej namenjeno, da prereže nit mlademu, trenutno razočaranemu življenju, je sfrčala po zraku ter se zvenketajoč odbila od kovinskega umivalnika, padla z ubitim žvenkom na tla.

Jakobu pa je bilo, kakor bi videl pred seboj Zofijo, kako se mu prijazno smehlja ter z velikimi, zvestimi rjavimi očmi nemo, vdano odobrava njegovo največjo odločitev...

VIII. Proti novim mejnikom

Jakob je bil že nekaj tednov pri Tomažu Ajdovcu, prijatelju iz kluba, ki ni odnehal, dokler se Jakob ni vdal njegovemu prigovarjanju ter se iz bolnišnice preselil k njemu. Jakobove ugovore, češ, da je Ajdovecva enodružinska hiša itak že pretesna za njegovo osmeroglavo družino in bi jim bil samo v napoto in nadležno breme, je Tomaž zavrnil z besedami: "Staniš se bomo, kakor se morajo dandanes marsikje drugje, pa bo šlo... Kar se tiče nadležnosti, pa kar molči! Prijatelji smo si, pri nas te imamo vsi radi in sprejeli te bomo kot dobrodošlega gosta..."

(Dalje prihodnjic.)

Obsojenci

Vladimir Levstik

RIKARD MALLOPROU

(Nadaljevanje.)

Marsikaj bi dal, če bi mi kdo povedal, kaj se vse zgodi, še preden pade prvi sneg. Kajti stvar zahtevajo izpremembe in novega tira; neverjetno se mi zdi, da bi še dolgo trajalo to samotarstvo, ta vdana brezdelnost in to moje modrovanje o novi metodi, ki mi jo je podarilo življenje. Neznosno se mi je zdelo breme, dokler nisem izračunal njegovih formul in zakonov; zdaj se kreva le poredkoma, kadar jih pozabim. V lepu imam novo naziranje oglašeno in izbrušeno, svetlo in gotovo, kakor nalašč za parade, ki jih delam pred samim seboj. Ali baš to je moje zlo, da se nikdar ne navadim doslednosti, moja naziranja se ne rade in se ne menjajo zato, da bi mi kazala pot. Tudi prej sem imel nazore in načela, kar tako, ker jih pošten človek ne potrebuje manj od obeska na uri; po njih ravnal se pa nisem, da bi se spominjal Moji naravi je brezčas treba kakršnekoli nepravilnosti, posebno v tem, kar je dobro in potrebno, manj pa v slabih rečeh; grehi skrbe sami, da se jih človek ne odvadi.

Vraga, najrajši bi se kesal, ker sem razdil svoje razmerje z Malvo. Navzlic vsemu bi se bil rad oženil, z njo in z nobeno drugo; da si pa zdaj očitam, to seveda še davno ni ljubezen. Morda bi se seznanil s kakšno vrsto sreče, ki je doslej ne poznam in si je niti nisem zmožen predstavljati, sreče, ki pa vendar mora biti, ker bi se sicer ljudje ne družili, odkar obstoji svet. Ali ni mi do tiste sreče; prepričan sem, da bi se je nasitil in naveščal, kakor sem se vsake reči. Samo pravica bi se morala izpolniti, ki jo imam do nje: jaz, ki sem grbec po telesu, z vsemi čistimi, ki so grbasti po duši! In kar je poglavitno, Malva bi mi bila talnik za vse; čula bi nad najkrotkejšim drhtljajem vetra, da me ne razžali. Če bi me ljubila, bi jo ljubil, če bi videl, da ji je hudo, bi jo bil čal in trpinčil, kakor bo bičana in trpinčena moja duša do poslednjega dne. Imel bi človeka, ki bi bil nesrečen zaradi mene, kakor jaz ne trpim zaradi sebe, temveč zaradi drugih, ki so bili pred menoj, in za tiste, ki so zdaj, za tiste, ki bodo, — za mir in brezskrbnost vsega sveta.

Pravijo, da gorje ne izpušča, kadar enkrat zagradi. To potrjujem, ker sem izkusil; eno zlo privabi drugo, drugo tretje, in tako se godi, dokler si nesreča in trpljenje ne osvaja človeka popolnoma. Zdaj hodita mimo

drugih, in stoinsto se jih smeji in raduje, ker je le eden v njihovi sredi odvrtnik vse bridkosti, kolikor se je nabira v naročju usode. Tisti izvoljenec pa se privadi; nazadnje sploh ni več zmožen okužati sreče, ker se ji je odtujil in ne spozna nekdanje redke znanke po dolgi ločitvi... Sreča!... To mora biti luč, ki jo sijejo naše oči na katerokoli izmed brezštevilnih navadnosti življenja; sicer bi bilo vse in vselej prav tako puho in sivo, kakor je v resnici. Sreča je odsvit ja-

Pomoričaki na ameriškem vojaškem transportu.

Dan West, član federalnega odbora za kontrolo cen.

stne duše, in jaz, ki je ne znam več sanjati, je ne bom več živel.

VIII.

Kakor da letos ni bilo zime. Prišla je, škripala je z zobmi in je opravila svoje mrtvaško delo, toda zunaj nekeje, daleč od dogodkov, ki so se podili okrog mene. Tu so bile vse druge reči: razpočila se je skrivnostna pajčevina, razdrila se je bolezen, in zdaj je res sam svetel dan, tako svetel in tako mrzel, da vidi zlodej, ali po pravici cveto na vrtovih češnje in ali je resnično že spet pomlad.

Vse to je bilo tako smešno in čudno, čudno. Historija se je raztogotila in je hotela biti za vsako ceno zanimiva in nenavadna; pognala se je, zapletla se je do viska in me je ena, dve, tri, posadila v sanatorij. Zdaj sem zopet tu, navadno življenje vre in se preliva okoli mene, in tudi jaz sem zdaj navaden človek ter upam, da ne bo nič več romanov in novel. Smejim se zdaj z zdravim in nadvse normalnim smehom; prvokrat v svojem življenju menda okušam naslado človeka, ki se krohoče nad seboj. Pa kako se ne bi? Zgodilo se je takole:

H koncu oktobra me je mahoma zopet pograbil obup. Na cesto si nisem upal, ljudi nisem puščal k sebi; razkuštran, napol oblečen in neumit, večinoma tudi pijan sem se potikal po hiši, v glavi vse polno črnih misli, v srcu pa neko novo, premeteno hudobnost; zaplodila se je kdo-veodkod, in še preden sem viden, da me je obsedla, so je bili polni vsi koti in kotički. Po petkrat na dan sem klical Jošta k sebi, očital mu pregreške, ki še mislil ni, da bi jih storil, odpovedal mu nenadomestljivo službo in mu pljuval v obraz, kadar je s solznimi očmi prisegal, da je nedolžen. Psa Cezarja sem pretepal do krvi; nekega dne je zarenčal, zdvijal je in me je vgriznil v roko. Takrat sem zagrabil stol; bil sem po njem, sredi obeh, dokler nisem zapazil, da je ves krvav in mrtev.

To je bilo na vernih duš dopoldne. Vlažna megla je ležala preko cest in streh ter se je svetlikala, kadar je sonce posijalo z medlimi, bolehnimi žarki; tuintam so bredle po nji postavne pečev, zavutih v plašče in v dolge suknje. Moja soba je bila gorko zakurjena, misli so si izbrale pot po svoje, in tako se mi je v večernem mraku nenadoma zaželelo ženskega objema. Ne da bi mnogo premišljal, sem vstal in sem se napravil, v nepopisno začudenje svojega sluga.

Zunaj je bil pošten kriščanski mraz, kakršn je pristojal žalostnemu dnevu. Potegnil sem kapuco čez obraz, da bi mi bilo gorkeje in da me ne bi spoznali. Nato sem se napotil, s povešeno glavo in z dolgimi, skorajda bežečimi koraki, ob vodi, ki je dišala po ribah in po gnilobi, in po tistih tšnih in zapuščenih ulicah, kjer le, redkoredko zagledaš obraz.

Tudi tista hiša je bila malodane zapuščena. Čmerikav in zaspan je stal portir za vrati; razveselil se me je, pozdravil me je z baronom in mi je odprl na stežaj; široki ciganski zobje so se mu zabliskali.

Od vrat pa tja nekam do umazanega dvorišča se je vlekel hodnik, slabo razsvetljen in pogrnjen z uhojeno preprogo. Na levi sta prihajala po stopnicah dva iz gornjega nadstropja: debela, velika ženska z zabuhlimi mozoljastimi lici, odeta v nekaj belega in z rožnatimi petljami okrašenega, kar je bilo napol srajca, napol obleka, in z modro papirnato cvetlico v visoki frizuri, sestavljeni iz debelih, različno rjavih kit. Mlad vojak, očitno pijan, bled in onemogel, z nezapetim gumbom na bluzi, jo je držal okrog pasu. Cigan mu je že oddaleč iztegnil roko naproti; vojaček je pokorno oddal desetico. Nato se je obrnil k ženski, položil ji je roko okrog vratu in jo je hotel poljubiti na debela, mastna usta.

"Dovolj imaš!" se je zasmejala ona s hripavim glasom. Namrgodila je lice v gube, ki naj bi bile šaljivo stroge, pa so se zdele neumne do ostudnosti, in ga je dregnila v rebra. Fant je obstal, kakor da se je zavedel; zmajal je z glavo, izpljunil je, opotekel se skozi vrata in izgini.

Nato se je obrnila tista ženska k meni. Uprla je pesti v bok, raztegnila je obraz v zapeljivo smehljaj in se je pričela zibati na desno in na levo. "Bog, kako neokusno!" sem rekel sam pri sebi.

Ženska se je še vedno zibala in je prihajala bližje in bližje proti meni; ko so se me dotaknile njene ogromne prsi, je razprostrla roke:

"Ali me ljubiš, ali me maraš, sinko moj zisti?" Molčal sem; nad usti se mi je bila zarezala zaničljiva črta, ki je postajala vse venomer daljša in daljša. Obrnil sem se vstran, zapalil sem smotko in sem srdito odmahnil z roko, videč, da se me hoče prijeti.

Morda bi bil odšel, če se ne bi bila tisti hip odprla stranska vrata na desni; vodila so v nekak salon, bržčas poln dima in slabih parfumov. Začul sem smeh in brze korake v solnih z visokimi petami; ženska nevelike postave je bila skočila na hodnik, drobna, s težkimi svetlo-rjavimi lasmi in v kratkem otroškem krilcu iz belega platna. Ko je hotela mimo mene, sem ji pogledal v obraz in sem videl usta, kakršna je imela ena tistih, ki sem jih davno ljubil. Prestrašil sem se; kajti v prvem trenutku se nisem domislil, da utegne biti druga.

S povešeno glavo, pogled na tleh, kakor iz zasede, sem ji s trdim prijemom stisnil suhljato zapetje in sem jo potegnil s seboj. Ali v sobi se je pokazala moja zmeta: na ustnicah je ležal top, živalski usmev, vse lice je bilo drugačno, oči so bile motne in čudno zelenkaste, niti ena poteza ni ostala, da bi me spominjala podobnosti...

(Dalje prihodnjic.)

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podprite svoj list!

I want... FIGHTING DOLLARS

America must be strong. Every man and woman must contribute their strength to the strength of America at war.

Some are carrying guns—some are flying planes—some are giving their blood on ships at sea.

YOU on the home front must buy those guns—those planes—those ships. That must be your contribution to freedom under fire! BUY DEFENSE STAMPS AND BONDS TODAY—buy them with every penny you have to spare!

Ameriški tisk o pravičnem junaku Draži Mihajloviču

General Draža Mihajlovič, čigar vojska še vedno kontrolira četrtino Jugoslavije in drži modre oddelke osiža v borbi, je bil imenovan za vojnega ministra preurejene jugoslovanske vlade v izgnanstvu. To je velika in zaslužena čast za mladega vojsčaka, ki je še pred dobrim mesecem dni bil polkovnik in najmlajši častnik v generalnem štabu jugoslovanske vojske. Njegovi tovariši ga bodo poslušali v Londonu; ko bo Mihajlovič pred mikrofonom svoje kratkovalne postaje nekeje v planinskih utrdbah položil prisego, v kraju, ki se uporablja kot izhodišče za neprestane napade na nacistične in kvizlinške posadke.

Pesmi bodo pele o generalu, kajti njegova dela so zares herojska. Tri vojske delujejo pod njegovim poveljstvom, osemdeset do sto tisoč ljudi, z ostanki redne vojske vred in skupinami srbskih četnikov, kmeti, obupani begunci iz srbskih mest, ki

Najboljša naložba denarja Lepa dama večerja z bogatim finančnikom v restavraciji. Govorita o tem in onem in tudi trgovskih poslih.

Kaj mi svetujete kot najboljšo naložitev denarja? — Vpraša dama.

Delati dolgove, — odgovorja bankir, — kajti to je še vedno najboljša naložba denarja.

Praktični starši — Kaj si pa zakrivil, fantič, da moraš stati v kotu? — Nič, toda če imamo obliko, moram zakrivati luknjo v obliki peti.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, visticine, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerna, unijako delo prve vrste

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priloženo eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enake, vsi člani ali družine \$5.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačujejo pri posameznem \$1.50 za tednik se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrui. države in Kanado \$5.00	Za Cincero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 7.00	2 tednika in 11.00
3 tednika in 9.00	3 tednika in 15.00
4 tednika in 11.00	4 tednika in 19.00
5 tednikov in 13.00	5 tednikov in 23.00

Za Evropo je 90.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenčih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____